

Opgave 2 Tweede Kamerverkiezingen 2006 en kabinetsformatie

tekst 5

Het tweede kabinet-Balkenende (CDA, VVD, D66) trad aan op 27 mei 2003. Op 30 juni 2006 bood minister-president Balkenende het ontslag van het kabinet aan na een kabinetscrisis rond het VVD-kamerlid Ayaan Hirsi Ali. Deze crisis leidde tot de val van het kabinet-Balkenende II en de formatie van het rompkabinet-Balkenende III (CDA, VVD). De crisis vond plaats in juni 2006 en vond haar ontknoping op de 29ste van die maand. Regeringspartij D66 steunde een motie van afkeuring van de oppositie. Toen de motie verworpen werd, zegde D66 de steun aan het gehele kabinet op. En stapten de D66-ministers uit het kabinet.

bron: naar Wikipedia

tabel 3

Tweede Kamerverkiezingen 2006 in Nederland

Partij	Aantal stemmen	Percentage	Zetels
Christen Democratisch Appèl (CDA)	2.608.573	27	41
Partij van de Arbeid (PvdA)	2.085.077	22	33
SP (Socialistische Partij)	1.630.803	17	25
VVD	1.443.312	15	22
Groep Wilders / Partij voor de Vrijheid	579.490	6	9
GROENLINKS	453.054	5	7
ChristenUnie	390.969	4	6
Democraten 66 (D66)	193.232	2	3
Partij voor de Dieren	179.988	2	2
Staatkundig Gereformeerde Partij (SGP)	153.266	1	2
EénNL	62.829	0	0
Fortuyn	20.956	0	0
VERENIGDE SENIOREN PARTIJ	12.522	0	0
Ad Bos Collectief	5.149	0	0
PVN - Partij voor Nederland	5.010	0	0
Lijst Potmis	4.339	0	0
(...)			
Geldige stemmen	9.838.683	100	
Blanco	16.315		
Aantal kiesgerechtigden	12.264.503		
Opkomst	9.854.998	80	

bron: naar de site van de Kiesraad, www.verkiezingsuitslagen.aspx

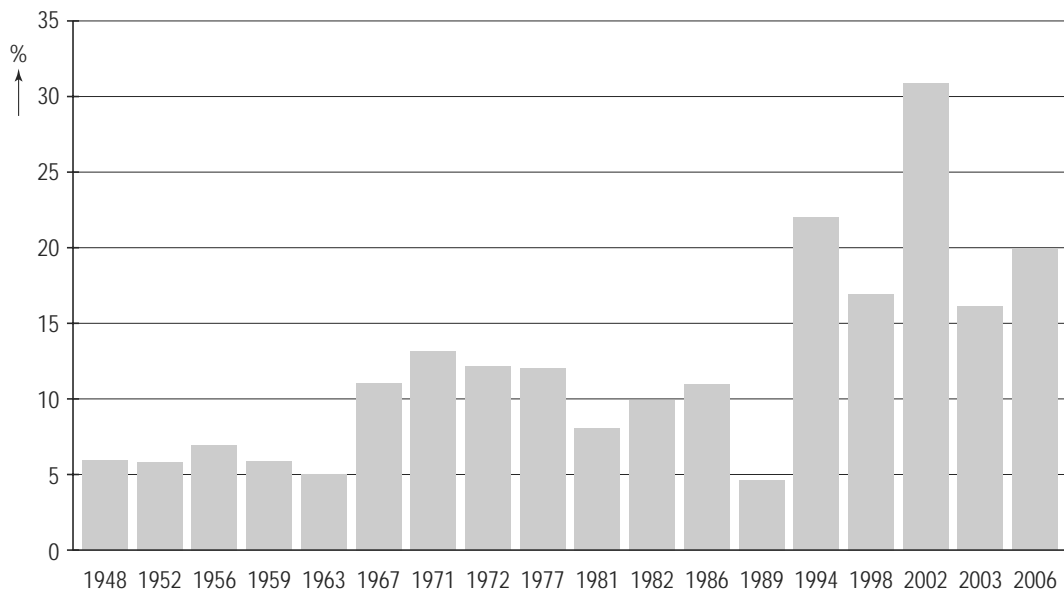
tekst 6

Artikel 4, Grondwet voor het Koninkrijk der Nederlanden

Iedere Nederlander heeft gelijkelijk recht de leden van algemeen vertegenwoordigende organen te verkiezen alsmede tot lid van deze organen te worden verkozen, behoudens bij de wet gestelde beperkingen en uitzonderingen.

figuur 1

Volatiliteit Nederland 1948-2006

bron: *Maatschappij & Politiek*, december 2006

tabel 4

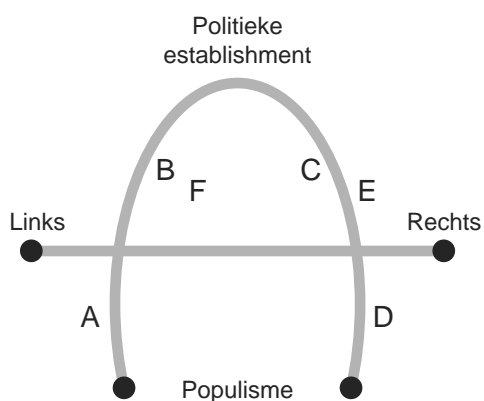
Uitslagen 2003 en 2006

Zetelaantallen op basis van Scholierenverkiezingen (SV) en Tweede Kamerverkiezingen (TK) in 2003 en 2006

Partij	SV 2003	SV 2006	TK 2003	TK 2006
CDA	23	20	44	41
PvdA	41	31	42	33
VVD	23	19	28	22
SP	13	31	9	25
Fortuyn	10	2	8	0
GroenLinks	16	13	8	7
D66	7	4	6	3
ChristenUnie	3	5	3	6
SGP	3	2	2	2
PvdD	3	6	0	2
PvdV	-	16	-	9
EénNL	-	1	-	0
overige partijen	8	0	0	0

bron: Maatschappij & Politiek, december 2006

figuur 2

bron: Maatschappij & Politiek, december 2006

spotprent 1

bron: Leids Dagblad, 19 december 2006

spotprent 2

bron: Leids Dagblad, 6 februari 2007

Opgave 2 Tweede Kamerverkiezingen 2006 en kabinetsformatie

Bij deze opgave horen de teksten 5 en 6, de tabellen 3 en 4, de figuren 1 en 2 en de spotprenten 1 en 2 uit het bronnenboekje.

Inleiding

Op woensdag 22 november 2006 vonden Tweede Kamerverkiezingen plaats. In tabel 3 staat de uitslag van deze verkiezingen. De verkiezingen werden uitgeschreven door het kabinet-Balkenende III (CDA en VVD) nadat het kabinet-Balkenende II (CDA, VVD en D66) in juni 2006 viel (zie tekst 5).

Op 25 november heeft de koningin een verkenners benoemd: de CDA'er Rein Jan Hoekstra, lid van de Raad van State. Op basis van gesprekken met alle fractievoorzitters besloot Hoekstra verder te gaan praten met de fractievoorzitters Balkenende, Bos en Marijnissen over de vorming van een coalitie van CDA, PvdA en SP. Na het mislukken van deze gesprekken benoemde koningin Beatrix op 20 december Herman Wijffels (CDA) als informateur. Onder zijn leiding gingen CDA, PvdA en de ChristenUnie onderhandelen over een nieuw kabinet. Na 91 dagen volgend op de verkiezingen – 22 februari 2007 – stond het nieuwe kabinet met koningin Beatrix op het bordes van paleis Huis ten Bosch.

Lees tekst 5.

Door het opstappen van de D66-ministers was er feitelijk sprake van een minderheidskabinet, zonder dat er sprake was van een conflict met de Tweede Kamer. Als een van de regeringspartijen zich terugtrekt, leidt dat (bijna) onherroepelijk tot een kabinetscrisis en nieuwe verkiezingen.

Nieuwe, vervroegde verkiezingen zijn ook noodzakelijk als er een conflict is tussen kabinet en parlement.

- 1p **14** Leg uit dat in Nederland een conflict tussen kabinet en parlement dat uitloopt op een kabinetscrisis (die niet wordt gelijmd) leidt tot nieuwe verkiezingen.
- 2p **15** Leg uit dat een conflict in de Verenigde Staten tussen president en zijn regering enerzijds en Congres (parlement) anderzijds **niet** leidt tot nieuwe verkiezingen.

Maak gebruik van tabel 3.

Nederland kent als kiesstelsel een stelsel van evenredige vertegenwoordiging.

- 2p **16** Welke kenmerken van dit stelsel zijn te herkennen in tabel 3? Noem er twee.

Lees tekst 6.

Artikel 4 van de Grondwet vormt de grondwettelijke basis van het kiesrecht. Voor vrije verkiezingen zijn ook andere grondrechten onontbeerlijk.

- 2p **17** Noem drie andere grondrechten die de grondslag vormen voor vrije verkiezingen.

Maak gebruik van figuur 1.

Volatiliteit geeft aan in welke mate de steun voor verschillende politieke partijen van verkiezing tot verkiezing verandert. Figuur 1 laat zien dat bij de Tweede Kamerverkiezingen van 22 november 2006 van de 150 Kamerzetels ruim 20 procent wisselde van partij (om precies te zijn 31 zetels). In 2003 was dat 16 procent (is 24 zetels).

- 4p **18** Geef een verklaring voor de hoge volatiliteit over de periode 1967-2006 aan de hand van twee veranderingen in de maatschappelijk-politieke cultuur van Nederland.

Maak voor vraag 19 en 20 gebruik van figuur 2 en tabel 4.

Socioloog en publicist Dick Pels stelt voor de gebruikelijke dimensies links en rechts aan te vullen met een nieuwe dimensie: populisme – politiek establishment. Een aantal politieke partijen zet zich af tegen de bestaande partijen. De bestaande partijen noemt Pels het politieke establishment en de partijen die zich daartegen afzetten populistische partijen. Pels heeft deze twee dimensies samengebracht in een 'hoefijzermodel'. Met dit model kun je de verkiezingsuitslag van 2006 analyseren.

- 2p **19** Noteer welke politieke partijen staan op de letters A, B, C, D, E en F in figuur 2. Ga uit van de volgende partijen: CDA, D66, Partij voor de Vrijheid, PvdA, SP en VVD.

Ga uit van de partijen die staan op de letters A en D enerzijds en die staan op de letters B en C anderzijds.

- 2p **20** Welke twee conclusies kun je trekken als je kijkt naar deze vier posities in figuur 2 en de gegevens in tabel 4.

Bekijk de spotprenten 1 en 2.

Politiek tekenaar Tom Janssen legde zijn visie op de kabinetsformatie op twee verschillende momenten vast: spotprent 1 (van 19 december 2006) en spotprent 2 (van 6 februari 2007).

- 4p **21** Leg de boodschap van beide spotprenten uit voor die twee momenten van de kabinetsformatie.